

Анна Михайлівна Добровольська,
кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики,
Івано-Франківський національний медичний університет,
вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, Україна

ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ І ПРОВІЗОРІВ ГОТОВНОСТІ ДО САМООСВІТИ В МЕЖАХ РОЗРОБЛЕНОЇ МОДЕЛІ

У статті акцентовано увагу на понятті «самоосвіта» в контексті його застосування в процесі формування інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) майбутніх лікарів і провізорів під час навчання дисциплін природничо-наукової підготовки (ДПНП). Охарактеризовано рівні самоосвітніх умінь майбутніх фахівців, які набуваються в процесі формування ІТ-компетентності в межах вивчення ДПНП. Визначено структурні компоненти самоосвітньої діяльності майбутніх лікарів і провізорів у процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП. Охарактеризовано критерії змісту й організації самоосвітньої діяльності, котрі визначають сформованість готовності майбутніх фахівців до самоосвіти. Розроблено модель формування готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти в процесі набуття ІТ-компетентності під час навчання ДПНП. Визначено рівні готовності майбутніх фахівців до самоосвіти в межах розробленої моделі.

Ключові слова: аспекти, готовність до самоосвіти, критерії, модель, рівні, самоосвіта, самостійна робота, структурні компоненти, фактори.

Інноваційні тенденції розвитку сучасного суспільства обумовлюють необхідність підготовки в процесі вищої медичної і фармацевтичної освіти професійно мобільних лікарів і провізорів, здатних до творчої самореалізації, поповнення й оновлення знань, а також оброблення потоків медичної і фармацевтичної інформації, котрі невинно зростають. Модернізація змісту вищої медичної і фармацевтичної освіти сприяє формуванню професійного світогляду майбутніх фахівців, підвищенню рівня їхньої підготовки, навченості в цілому, розвитку особистісних якостей, поглибленню їхньої самоосвіти [4, с. 122].

Під час навчання в медичних і фармацевтичному ВНЗ суб'єкти освітнього процесу набувають знань, які необхідні їм для реалізації майбутньої професійної діяльності, а також повинні удосконалюватися і поповнюватися ними самостійно. Тому основним акцентом у змісті сучасної вищої медичної і фармацевтичної освіти є її орієнтування на розвиток самостійності, конкурентоспроможності та мобільності майбутніх лікарів і провізорів, здатних освоювати новітні технології й адаптуватись до здійснення професійної і суспільної діяльності [9, с. 88].

За таких умов готовність майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти є особливо актуальною, бо вона передбачає наявність у них прагнень до самоудосконалення, проявів самостійності дій у процесі навчання і практичної діяльності, здатності до систематичного і систематизованого самостійного опанування знаннями, вміннями і навичками, зокрема, за умови набуття інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) під час вивчення дисциплін природничо-наукової підготовки (ДПНП).

Науково-методологічні основи дослідження проблеми самоосвіти закладені в працях П. Блонського, Л. Виготського, С. Рубінштейна та інших вчених.

Проблему самоосвіти вивчали А. Айзенберг, В. Бондаренко, Б. Бім-Бад, С. Вершловський, М. Гарунов, А. Громцева, М. Канєвська, Г. Коджаспірова, В. Котляр, М. Красовицький, І. Наумченко, П. Підкасистий, М. Поташник, Б. Райський, Г. Серіков, М. Скаткін, Л. Фрідман та інші науковці.

Роль керівництва з боку викладачів у процесі самоосвіти майбутніх фахівців досліджували Л. Жарова, Н. Іванова, І. Ілясов, І. Котлярова, В. Ляудіус, Б. Райський, Н. Хмель, П. Худомський та інші.

Специфіка самоосвіти майбутніх лікарів і провізорів, які вивчають ДПНП, у педагогічних дослідженнях розкрита неповною мірою, тому є потреба в поглибленні аналізування підходів, а також у розробленні методик і моделей для її реалізації.

Метою статті є опис розробленої моделі формування готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти, що скерована на набуття ними ІТ-компетентності в процесі навчання ДПНП «Європейський стандарт комп'ютерної грамотності» («ЕСКГ») «Медична інформатика» («МІ»), «Інформаційні технології у фармації» («ІТФ»), «Комп'ютерне моделювання у фармації» («КМФ»).

Під час дослідження були використані загально-теоретичні, а також конкретно-педагогічні теоретичні й емпіричні методи.

Успіх самоосвіти майбутніх фахівців за сучасних умов функціонування і розвитку вищої медичної і фармацевтичної освіти залежить від їх усвідомлення необхідності набуття додаткових знань, а саме від умінь планувати і передбачати послідовні кроки під

час пошуку відповідей на запитання, що виникають, вміння здійснювати відбір раніше засвоєних знань, актуалізувати їх і співвідносити з проблемою, котру вирішують, необхідності пізнавати нове, створення умов для реалізації потреб у самоосвіті [2, с. 1329-1330].

Ми зважали на думки вчених, які під час педагогічних досліджень і на практиці визначали поняття «самоосвіта» з різних позицій [1; 2; 6; 7; 9; 10]:

- *самоосвіта* – це цілеспрямована систематична пізнавальна діяльність особистості, обумовлена суспільними й особистими потребами, а також призначена для удосконалення її освіти (А. Айзенберг);

- *самоосвіта* – це безперервне продовження загальної і професійної освіти, завдяки якому розширюються знання і поповнюються прогалини в духовному розвитку індивіда (А. Айзенберг);

- *самоосвіта* – це засіб пошуку і засвоєння соціального досвіду, за допомогою якого людина може здійснити власну освіту, розвиток і професійну підготовку (П. Підкасистий, Г. Серіков);

- *самоосвіта* – це спеціально організована самостійна систематична пізнавальна діяльність (Г. Коджаспірова);

- *самоосвіта* – це цілеспрямована, керована особою, яка навчається, пізнавальна діяльність, необхідна їй для набуття нових освітніх і професійних знань (А. Громцева);

- *самоосвіта* – це пізнавальна діяльність, що базується на попередніх формах навчання і є її наслідком та діалектичним продовженням (М. Голованов);

- *самоосвіта* – це пізнавальна діяльність, яка здійснюється згідно зі внутрішніми спонуканнями (Н. Іванова);

- *самоосвіта* – це внутрішньомотивована діяльність (В. Павловський);

- *самоосвіта* – це добровільне систематичне добування знань, засноване на пізнавальній цікавості (Т. Лопатіна);

- *самоосвіта* – це самостійна робота, яка здійснюється і виконується з ініціативи особи, котра самостійно опановує знаннями, без детального керівництва зі сторони, бо її мета, шляхи досягнення, час, методи занять, джерела отримання знань плануються самою особою (М. Кузьміна);

- *самоосвіта* – це вища форма задоволення пізнавальної потреби, інтересів особистості в процесі діяльності, яка здійснюється з її ініціативи і заснована на високій свідомості й організованості (Б. Райський);

- *самоосвіта* – це самостійна пізнавальна діяльність, скерована на набуття суб'єктивно значущих знань (Б. Райський);

- *самоосвіта* – це специфічний вид занять особистості поза стаціонарних форм навчання, без постійного, систематичного керівництва викладачів, за власним або кимось розробленим планом навчання (В. Добренков).

Досліджуючи, ми дослухались до думки С. Юдакової, що *самоосвіта* – це самостійна пізнавальна діяльність особистості, що передбачає її цілеспрямовану самореалізацію на основі внутрішньої свободи, задоволення потреб у соціалізації, продуктивну активність за умови усвідомлення пізнавальних потреб, спеціально організовану самодіяльну систематичну пізнавальну діяльність для досягнення мети, пов'язану з особистісним розвитком [8]. Окрім того, для нас була важливою думка А. Вороніна, який вважав, що *самоосвіта* – це спеціально організована, самодіяльна, систематична пізнавальна діяльність, скерована на досягнення визначених особистісно і/або суспільно значущих освітніх цілей, а саме задоволення пізнавальних інтересів, загальнокультурних і професійних запитів, підвищення професійної кваліфікації [8].

Здійснюючи дослідження, ми дотримувались думки, що самоосвіта, як вища форма задоволення пізнавальної зацікавленості, пов'язана з проявом значних вольових зусиль, умінням мобілізувати й актуалізувати знання, високим ступенем свідомості й організованості, ухваленням внутрішньої відповідальності за своє самовдосконалення [2, с. 1330]. Також ми мали на увазі, що знання, яких набувають шляхом самоосвіти, дуже міцно зберігаються в пам'яті та продуктивно реалізуються.

Окрім того, ми зважали на думку Б. Райського і М. Скаткіна, що самоосвіта особистостей є однією з форм їх самостійної пізнавальної діяльності та має за мету оволодіння вміннями здійснювати її [9]. На думку Б. Тургумбекової, самоосвіта заснована на знаннях, вміннях, навичках і способах самостійної пізнавальної діяльності, набутих майбутніми фахівцями в процесі організованого поетапного навчання [10].

Для нас також була важливою думка А. Громцевої і Л. Колесник, які стверджували, що розвиток самоосвітньої діяльності здійснюється в три етапи, кожному з яких характерний відповідний рівень інтелектуального розвитку, усвідомленість мети, вираженість пізнавальних потреб та інтересів суб'єктів освітнього процесу, а саме:

- *I-й етап* – ситуативна самоосвіта;

- *II-й етап* – ситуативно-ініціативна самоосвіта;

- *III-й етап* – ініціативно-зріла самоосвіта [7, с. 61].

Прагнення до самоосвіти майбутніх фахівців, у котрих формується ІТ-компетентність під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», можна пояснити тим, що воно:

- залежить від рівнів етичного і розумового розвитку особистостей;

- зростає в міру задоволення пізнавальних потреб і цікавості суб'єктів освітнього процесу шляхом самоосвітньої діяльності;

- спирається на наявність самоосвітніх умінь і стимулює їх удосконалення;

• залежить від умов здійснення пізнавальної діяльності [6, с. 211].

Зазначимо, що метою самоосвіти майбутніх лікарів і провізорів під час вивчення ними ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» у профільних ВНЗ, на наш погляд, є вдосконалення їх навчальної і практичної діяльності за рахунок реалізації оптимальних способів розумової діяльності, яка передбачає приймання, засвоєння, переробку і передавання знань, які скеровані на формування в майбутніх фахівців ІТ-компетентності.

Було з'ясовано, що цілеспрямована систематична пізнавальна діяльність майбутніх лікарів і провізорів у процесі формування ІТ-компетентності в межах вивчення ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» передбачає розвиток їх самоосвітніх умінь відповідних рівнів:

• *підготовчий або нульовий рівень* – первинна обробка навчальної інформації, що має орієнтувальний зміст, відбувається за участі викладача;

• *I рівень (організованої самоосвітньої діяльності)* – наявні вміння обирати і застосовувати спосіб діяльності (з відомих способів) під час роботи з інформаційними джерелами (основними і додатковими) в процесі формування ІТ-компетентності за умови виникнення в осіб, які навчаються, неясково вираженої потреби і ситуативної пізнавальної цікавості до додаткового матеріалу і способів діяльності;

• *II рівень (сформованої самоосвітньої діяльності)* – наявні вміння здійснювати окремі самоосвітні дії в пошуковій пізнавальній діяльності з появою стійкої цікавості до додаткових інформаційних джерел і способів діяльності в процесі формування ІТ-компетентності та вивчення зазначених ДПНП;

• *III рівень (творчої самоосвітньої діяльності)* – наявні вміння здійснювати пошукову творчу самоосвітню діяльність під час вивчення матеріалу зазначених ДПНП і формування ІТ-компетентності з використанням додаткових інформаційних джерел у зв'язку з потребами в розширенні та поглибленні знань, а також творчих способах самоосвітньої діяльності [3; 7, с. 61].

Під час дослідження ми зробили висновок, що досягнення майбутніми лікарями і провізорами вищезазначених рівнів розвитку самоосвітніх умінь у процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» можливе, якщо вони усвідомлюють мету самоосвітньої діяльності, вміють її планувати, обирати засоби і способи реалізації, проявляти активність і самостійність під час досягнення мети, а також здійснювати самоконтроль та оцінювання отриманих результатів, визначати нові цілі для самоосвітньої діяльності [7, с. 62].

До основних умінь, набутих майбутніми фахівцями в процесі самоосвітнього формування ІТ-

компетентності під час вивчення ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», варто віднести вміння:

• *прогнозувати* – дозволяє обґрунтовувати рішення перспективного характеру, передбачати наступну діяльність і розвиток ситуації;

• *планувати* – дозволяє використовувати різноманітні підходи під час прийняття рішень;

• *організувати* – дозволяє забезпечувати реалізацію визначених дій;

• *облікувати, контролювати і регулювати* – дозволяє критично оцінювати власні можливості за умови самостійного вирішення завдань [6, с. 214].

Досліджуючи, ми переконались у тому, що багаторівневість самоосвіти майбутніх фахівців під час навчання зазначених ДПНП забезпечувалась перетворенням і перенесенням наявних знань у нові ситуації їх пізнавальної та практичної діяльності у процесі формування ІТ-компетентності. Це дозволило нам ствердитись у думці, що успішність самоосвіти майбутніх лікарів і провізорів у процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» визначається структурою самоосвітньої діяльності, що складається з певних компонентів (табл. 1) [2; 5; 7; 10].

У межах згаданих структурних компонентів самоосвітньої діяльності було встановлено, що самоосвіту майбутніх лікарів і провізорів у процесі формування їхньої ІТ-компетентності під час навчання зазначених ДПНП можна розглядати як особливий вид пізнавальної діяльності, що передбачає наявність у суб'єктів освітнього процесу позитивної мотиваційної активності, цілеспрямованості та самоорганізованості, прояву вольових зусиль, досягнення інтелектуального розвитку, сукупності пізнавальних умінь, самостійності та здатності до самооцінювання [7, с. 59].

Варто зазначити, що успішність реалізації самоосвітньої діяльності осіб, які навчаються, перш за все, визначається їхньою готовністю до самоосвіти. Тому можна стверджувати, що готовність майбутніх лікарів і провізорів до самоосвітньої діяльності визначає їхню готовність до майбутньої професійної діяльності, а компетентність у сфері самоосвіти є складовою їхньої професійної компетентності.

Під час дослідження ми зважали на думку А. Громцевої про те, що *готовність до самоосвіти* – це результат оволодіння особистістю всіма компонентами самоосвітньої діяльності [2, с. 1330].

Було з'ясовано, що готовність майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти під час навчання ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» обумовлена розвитком умінь і навичок самоосвітньої діяльності в межах формування ІТ-компетентності, а також забезпечує сприйняття нових і зміну вже набутих знань, умінь і навичок.

Таблиця 1.

**Структурні компоненти самоосвітньої діяльності
майбутніх лікарів і провізорів у процесі формування ІТ-компетентності
під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»**

Компонент	Характеристики
<i>мотиваційний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечує створення необхідних умов для виникнення потреби в самоосвіті та реалізації цього процесу впродовж усього життя; • визначає позитивне ставлення майбутніх фахівців до самоосвітньої діяльності, цікавість до обраної професії, прагнення до постійної самоосвіти; • обумовлює мотиви, потреби, пізнавальну цікавість особистостей щодо набуття нових знань, умінь і навичок під час самоосвітньої діяльності за умови формування їх ІТ-компетентності в контексті підготовки до майбутньої професійної діяльності
<i>орієнтаційний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • визначає здатність суб'єктів освітнього процесу планувати самоосвітню діяльність під час формування ІТ-компетентності за умови вивчення зазначених ДПНП
<i>організаційний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • скерований на створення максимально сприятливих умов для формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців у процесі їх самоосвітньої діяльності під час вивчення зазначених ДПНП із використанням найсучасніших інформаційних джерел і технологій
<i>процесуальний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • визначає здатність особистостей до самоосвітнього набуття знань, умінь і навичок у межах формування ІТ-компетентності, а також до використання їх у практичній діяльності (навчальній або майбутній професійній) з метою вирішення різноманітних завдань
<i>когнітивний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • обумовлює усвідомлення майбутніми фахівцями шляхів і способів самостійного набуття знань за умови формування їхньої ІТ-компетентності під час вивчення зазначених ДПНП; • забезпечує сформованість системних уявлень про майбутню професійну діяльність у межах набутої ІТ-компетентності
<i>ціннісно-вольовий</i>	<ul style="list-style-type: none"> • обумовлює позитивне ставлення майбутніх фахівців до самоосвіти за умови перебігу пізнавально-психічних процесів і реалізації емоційно-вольових якостей; • передбачає мобілізацію осіб, які опановують фах лікаря чи провізора, в процесі формування ІТ-компетентності в межах самоосвітнього вивчення зазначених ДПНП, а також використання їхніх особистісних якостей
<i>оцінний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • скерований на самооцінювання майбутніми фахівцями власного оволодіння знаннями, вміннями і навичками за умови формування в них ІТ-компетентності під час самоосвітньої діяльності в межах вивчення зазначених ДПНП
<i>рефлексивний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • охоплює комплекс умінь і навичок самоконтролю, самоаналізу, самокоригування результатів, отриманих у процесі формування ІТ-компетентності та вивчення зазначених ДПНП

Ми ствердились у думці, що готовність майбутніх фахівців до самоосвіти в процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» є:

- інтегральною динамічною властивістю особистості, що відображає єдність і взаємозв'язок пізнавальної, мотиваційної і практичної готовностей до активної самоосвітньої діяльності на основі ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, а також прагнення до самореалізації в ній [8];

- комплексною характеристикою, яка забезпечує найвищу пізнавальну активність осіб, які навчаються, а також передбачає єдність емоційно-вольового апарату й організаційно-управлінських умінь з їх особистими знаннями і вміннями працювати з джерелами інформації [2, с. 1331];

- інтегративна міра сформованості узагальнених характеристик особистості, яка розвивається за "Наука і освіта", №10, 2016

допомоги педагогічного сприяння і скерована на організацію, здійснення і досягнення цілей самоосвіти в широкому розумінні, враховуючи самовиховання, самопізнання, самовдосконалення, самореалізацію [3].

Зважаючи на вищевикладене, можна стверджувати, що готовність майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти в процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» є адаптаційним механізмом, який забезпечує їм підготовку для переходу до професійної діяльності, а також сприяє їхньому становленню в майбутньому як спеціалістів-професіоналів, яким характерна відповідна освіченість.

Дослідження формування готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти ми вирішили здійснювати в межах самоосвітнього процесу, що реалізується за умови формування їхньої ІТ-компетентності під час вивчення зазначених ДПНП.

Під час дослідження було з'ясовано, що актуальними питаннями самоосвітнього процесу майбутніх фахівців, у яких формується ІТ-компетентність за умови вивчення ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» у медичних і фармацевтичному ВНЗ, є:

- створення освітнього середовища, скерованого на стимулювання самоосвітньої діяльності особистостей;
- відбір умінь і навичок, яких прагнуть досягнути за результатами самоосвітньої діяльності в межах формування ІТ-компетентності;
- самостійне використання інформаційних джерел, серед яких провідну роль відіграють навчально-методичні матеріали і посібники;
- удосконалення самоосвітньої діяльності за сучасних підходів до процесу освіти майбутніх фахівців.

Ми дійшли висновку, що готовність майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти в процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» забезпечується спеціальною організацією їхньої самостійної навчальної діяльності, що передбачає:

- здатність осіб, які навчаються, виявляти недоліки в своїх знаннях, уміннях і навичках;
- оцінювання необхідності одержання певної інформації для самоосвітньої діяльності;
- здійснення пошуку різноманітної інформації з використанням доступних джерел і засобів.

Було з'ясовано, що проблему формування готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти під час вивчення ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» і набуття ІТ-компетентності доцільно розглядати, перш за все, в межах їхньої самостійної підготовки у формі самостійної позааудиторної роботи.

Проведений нами аналіз навчальних планів на 2015-2016 і 2016-2017 навчальні роки за спеціальностями 7.12010001 «Лікувальна справа», 7.12010002 «Педіатрія», 7.12010005 «Стоматологія», 7.12020101 «Фармація» показав, що під час професійної підготовки у вищих медичних і фармацевтичному ВНЗ України в межах навчання ДПНП «МІ», «ІТФ», «КМФ», а також ДПНП за вибором «ЄСКГ» значна частина навчальних годин відводиться на самостійну позааудиторну роботу майбутніх лікарів і провізорів.

Зокрема, на самостійне позааудиторне вивчення дисципліни «МІ» майбутнім лікарям у відповідних навчальних планах відведено 52,4% навчальних годин, а майбутні лікарі-стоматологи повинні затрачати на таке вивчення 55,6% від загальної кількості навчальних годин цієї дисципліни. У відповідних навчальних планах майбутнім провізорам на самостійну позааудиторну роботу під час вивчення дисципліни

«ІТФ» відведено 40,0% усіх запланованих для цього навчальних годин, а для дисципліни «КМФ» – 55,6% таких годин.

Вивчаючи дисципліну за вибором «ЄСКГ» за відповідними навчальними планами, майбутні лікарі та провізори на її самостійне позааудиторне вивчення мають затрачати 66,7% усіх запланованих для цього навчальних годин.

Доцільно пам'ятати, що самостійна робота і самоосвіта є різними поняттями, бо в процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» за багатьох ситуацій самостійна робота майбутніх фахівців в аудиторіях і поза їх межами може не стати конструктивною ознакою їхньої самоосвіти. Було з'ясовано, що величезне значення за таких умов відіграє внутрішня позиція осіб, які вивчають зазначені ДПНП, а саме їхнє прагнення до оволодіння знаннями, вміннями і навичками в процесі формування ІТ-компетентності з власної ініціативи.

Слід зазначити, що процес навчання в медичних і фармацевтичному ВНЗ від подібних процесів в інших ВНЗ має суттєві відмінності, що проявляються саме в його організації, зокрема і в організації самостійних як аудиторної, так і позааудиторної робіт осіб, які навчаються.

Було встановлено, що найбільш істотною і відмінною особливістю самостійної роботи майбутніх лікарів і провізорів у процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» є те, що її можна розглядати як одну з найважливіших складових частин загальної системи управління навчально-виховним процесом у медичному чи фармацевтичному ВНЗ. Окрім того, ми переконались у тому, що самостійна робота, що здійснюється в процесі навчання зазначеним ДПНП, вимагає від майбутніх фахівців володіння вмінням добре планувати власні кроки та дії в обмеженому часовому проміжку, що позитивно впливає на їхню професійну підготовку і надає можливість формувати дисциплінованість, організованість, готовність до роботи за складних умов майбутньої практичної діяльності.

Необхідно враховувати, що в процесі навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» години для самостійної позааудиторної роботи передбачають час, відведений не тільки для підготовки майбутніх лікарів і провізорів до практичних занять, але й до підсумкових модульних контролів, для виконання розрахунково-графічних, контрольних і курсових робіт (проектів).

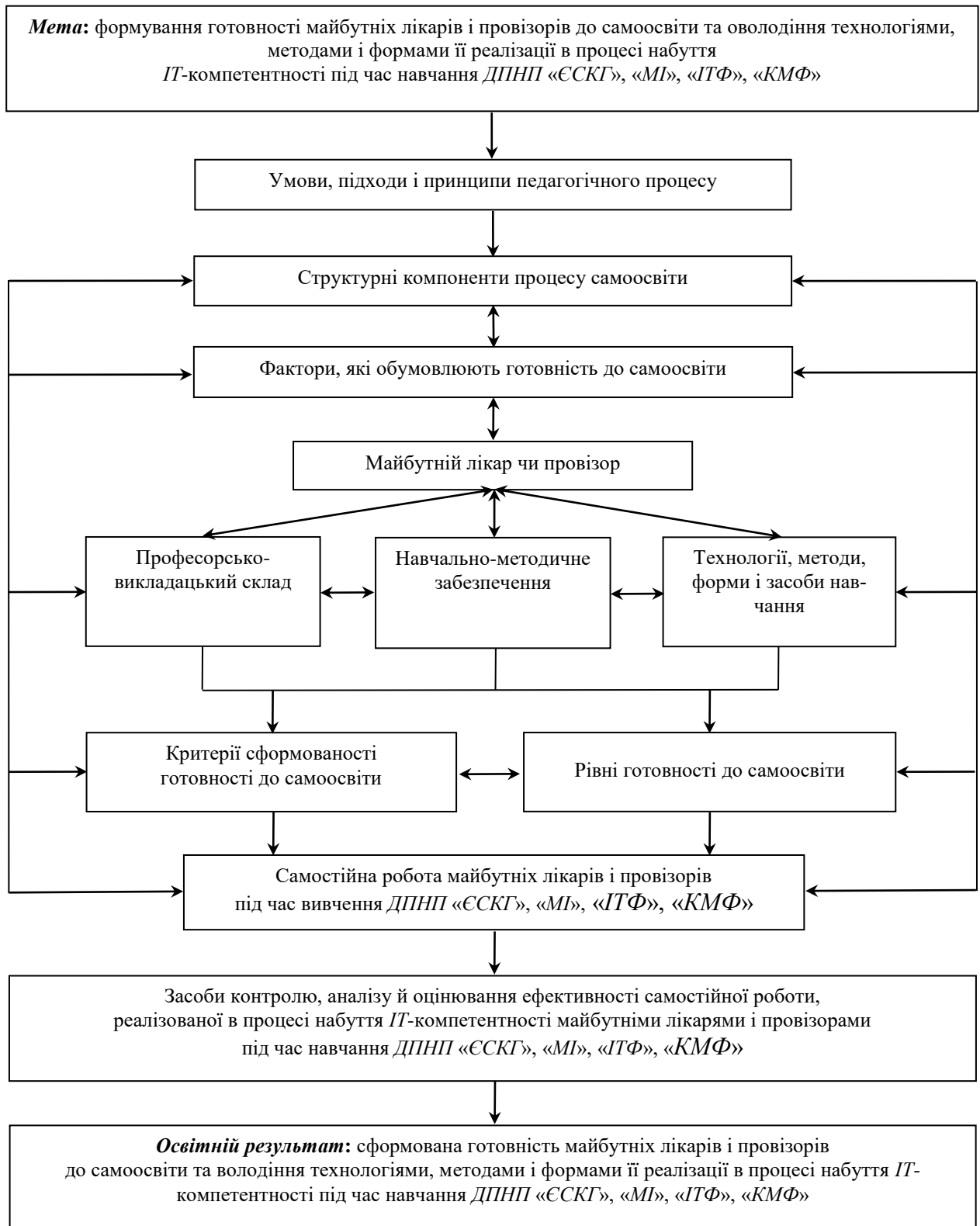

Рис. 1 Модель формування готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти в процесі набуття ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «ЕСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»

Було з'ясовано, що ефективність виконання майбутніми фахівцями самостійної роботи в процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ЕСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» залежить не

тільки від раціонального використання виокремленого для цього часу, але й від їх емоційного настрою і здатності до самоконтролю.

Зважаючи на вищевикладене, можна стверджувати, що самостійна робота майбутніх лікарів і

провізорів під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» і формування ІТ-компетентності є багатограним поняттям із низкою специфічних особливостей, якому характерні певні аспекти (табл. 2).

Таблиця 2.

Аспекти, характерні самостійній роботі майбутніх лікарів і провізорів, скерованій на формування їх ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»

Аспект	Характеристика
<i>психологічний</i>	<ul style="list-style-type: none"> ураховує психологічні особливості осіб під час їхньої самостійної роботи в процесі навчання зазначених ДПНП і формування ІТ-компетентності
<i>дидактичний</i>	<ul style="list-style-type: none"> пов'язаний з використанням самостійної роботи як основного засобу фахового розвитку майбутніх лікарів і провізорів у процесі формування ІТ-компетентності за умови вивчення зазначених ДПНП
<i>соціальний</i>	<ul style="list-style-type: none"> ураховує соціальну спрямованість процесу формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців з огляду на їхню майбутню професійну діяльність
<i>виховний</i>	<ul style="list-style-type: none"> скерований на формування особливої системи ставлення до майбутньої професійної діяльності за допомогою самостійності дій та рішень під час формування ІТ-компетентності в межах вивчення зазначених ДПНП

Здійснюючи дослідження, ми переконалися у тому, що готовність майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти в процесі їх навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» і набуття ІТ-компетентності обумовлена психологічним, психофізіологічним,

соціальним факторами (табл. 3) і може формуватись у межах розробленої моделі (рис. 1), яка спирається на традиційні та інноваційні принципи, методи і засоби організації освітнього процесу.

Таблиця 3.

Фактори, які обумовлюють готовність до самоосвіти майбутніх лікарів і провізорів у процесі набуття ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»

Фактор	Характеристики
<i>психологічний</i>	<ul style="list-style-type: none"> визначає ступінь вираженості потреб, установок і мотивів майбутніх фахівців до самоосвітньої діяльності в процесі набуття ІТ-компетентності за умови вивчення зазначених ДПНП, стійкість їхньої емоційно-вольової сфери, самосвідомості і самооцінки; забезпечує в осіб, які вивчають зазначені ДПНП, відповідний рівень сприйняття матеріалу, мислення, уваги, мови, пам'яті тощо в процесі формування ІТ-компетентності
<i>психофізіологічний</i>	<ul style="list-style-type: none"> пов'язаний з індивідуально-типологічною основою психіки, типом темпераменту особистостей; визначає характер режиму навчальної діяльності майбутніх фахівців у процесі формування ІТ-компетентності та вивчення зазначених ДПНП, напруженість її виконання, інтенсивність навчального навантаження; дозволяє оцінити дію навчального навантаження на суб'єктів освітнього процесу, послідовність і тривалість виконання навчальних завдань, часу, що відводиться на відпочинок
<i>соціальний</i>	<ul style="list-style-type: none"> визначає соціальну спрямованість використання самостійно набутої ІТ-компетентності в навчальній і майбутній професійній діяльності; пов'язаний з умовами життя і діяльності майбутніх фахівців

Було встановлено, що формування готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти в межах розробленої моделі є цілісним процесом за умови

наявності взаємозв'язку між її структурними компонентами (табл. 4) [1; 2; 8].

Таблиця 4.

**Структурні компоненти готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти,
які обумовлюють її формування в процесі набуття ІТ-компетентності під час
навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»**

Компонент	Характеристики
<i>мотиваційний або емоційно-оцінний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • полягає в позитивному ставленні осіб, які навчаються, до самоосвіти, що проявляється в стійкості мотивів і пізнавальної цікавості до неї за умови набуття ними ІТ-компетентності під час вивчення зазначених ДПНП; • обумовлює необхідність майбутніх фахівців набувати знання, вміння і навички за умови формування їхньої ІТ-компетентності, а також орієнтуватись на пошук шляхів реалізації цього процесу під час самоосвіти; • забезпечує потребу майбутніх лікарів і провізорів у самоосвіті за рахунок спонукання їхнього бажання набути ІТ-компетентність з метою використання в майбутній професійній діяльності
<i>когнітивний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • обумовлений сформованістю операцій розумової діяльності (аналіз, порівняння, встановлення причинно-наслідкових зв'язків тощо) майбутніх фахівців, їхньою здатністю виокремлювати проблеми і обирати шляхи для їх вирішення в процесі формування ІТ-компетентності; • передбачає наявність у суб'єктів освітнього процесу уявлень про ефективні способи регуляції самостійної навчальної діяльності в процесі формування ІТ-компетентності за умови вивчення зазначених ДПНП під час самостійної роботи, що реалізується з використанням відповідних навчальних методів і технологій
<i>організаційний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • сприяє створенню майбутнім фахівцям умов для набуття ІТ-компетентності під час самостійної навчальної діяльності в межах реалізації різноманітних технологій, методів і форм навчання, а також за рахунок навчально-методичного забезпечення; • передбачає залучення в сферу навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу, в яких формується ІТ-компетентність під час вивчення зазначених ДПНП, найрізноманітніших засобів навчання і найсучасніших інформаційних технологій
<i>діяльнісний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • припускає володіння майбутніми лікарями та провізорами під час навчання зазначеним ДПНП і формування ІТ-компетентності методами та технологіями здійснення самостійної аудиторної і позааудиторної роботи, а також способами самоорганізації в цьому процесі
<i>емоційно-вольовий</i>	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечує здатність майбутніх фахівців до мобілізації сил і подолання сумнівів за умови вирішення поставлених завдань у межах формування ІТ-компетентності під час вивчення зазначених ДПНП; • припускає наявність у суб'єктів освітнього процесу відчуття відповідальності під час формування ІТ-компетентності, натхнення і впевненості в успіху здійснюваної самоосвітньої діяльності
<i>документально-супровідний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • передбачає розроблення і впровадження спеціальних психолого-педагогічних і навчально-методичних супровідних комплексів згідно з навчальними планами, типових і робочих навчальних програм зазначених ДПНП, а саме тезауруса, навчально-методичних розробок лекційних і практичних занять, самостійної позааудиторної роботи, навчальних тестів, рекомендацій щодо написання контрольних і курсових робіт тощо; • дозволяє висувати основні вимоги до оцінювання знань, умінь і навичок, набутих майбутніми фахівцями за результатами вивчення зазначених ДПНП і формування ІТ-компетентності, а також щодо перспектив їх навчально-методичного і професійного зростання
<i>цілепокладальний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • визначає мету самоосвіти майбутніх лікарів і провізорів у процесі їх самонавчання зазначеним ДПНП і формування ІТ-компетентності, що скеровані на їх саморозвиток
<i>рефлексивний</i>	<ul style="list-style-type: none"> • передбачає здатність майбутніх фахівців аналітично осмислювати власні дії в процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення зазначених ДПНП, а також вибирати варіанти їх реалізації; • дозволяє майбутнім лікарям і провізорам виражати ставлення до процесу навчання і майбутньої професійної діяльності
<i>оцінний або контролюючий</i>	<ul style="list-style-type: none"> • передбачає розроблення і використання контрольних і тестових завдань, а також інших контролюючих матеріалів, адекватних галузевим стандартам вищої освіти та рівню підготовки майбутніх фахівців

На практиці ми переконались у тому, що в процесі самоосвіти майбутні лікарі та провізори під час вивчення ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» і формування ІТ-компетентності динамічно взаємодіють із професорсько-викладацьким складом кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики ІФНМУ, що забезпечує викладання цих дисциплін через створені, реалізовані та використані викладачами технології, методики, форми і засоби навчання.

Було з'ясовано, що професорсько-викладацький склад цієї кафедри за умови здійснення самоосвітнього процесу майбутніми лікарями та провізорами забезпечує створення передумов для їх розвитку та саморозвитку під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» і формування ІТ-компетентності. Це дозволило нам зробити висновок, що професорсько-викладацький склад профільних кафедр медичних і

фармацевтичного ВНЗ має володіти комплексом педагогічних засобів із метою формування в майбутніх фахівців готовності до самоосвіти в процесі формування їхньої ІТ-компетентності під час навчання зазначених ДПНП.

Здійснюючи дослідження, ми також дійшли висновку, що критерії сформованості готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти обумовлюються певними критеріями змісту й організації самоосвітньої діяльності (табл. 5) [2].

У межах розробленої моделі на основі критеріїв сформованості готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти в процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» були визначені рівні готовності майбутніх фахівців до такої діяльності (табл. 6).

Таблиця 5.

Критерії змісту й організації самоосвітньої діяльності, які обумовлюють сформованість готовності майбутніх лікарів і провізорів до такої діяльності в процесі формування їх ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»

Критерій	Характеристики
мотиваційний	<ul style="list-style-type: none"> визначає усвідомлену мотивацію майбутніх фахівців самостійно набувати ІТ-компетентність під час вивчення зазначених ДПНП; враховує рівень пізнання суб'єктів освітнього процесу, в яких під час навчання зазначених ДПНП формується ІТ-компетентність
когнітивний	<ul style="list-style-type: none"> передбачає наявність у майбутніх лікарів і провізорів знань про принципи, форми, методи і засоби здійснення самоосвітньої діяльності в процесі формування їхньої ІТ-компетентності під час навчання зазначених ДПНП
діяльнісний	<ul style="list-style-type: none"> скерований на оволодіння майбутніми фахівцями вміннями самостійно здобувати інформацію за допомогою різних джерел у процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення зазначених ДПНП; передбачає застосування на практиці суб'єктами освітнього процесу знань, умінь і навичок, набутих у межах формування їх ІТ-компетентності за умови вивчення зазначених ДПНП; визначає здатність майбутніх фахівців до самоорганізації та саморегуляції в процесі формування ІТ-компетентності під час навчання зазначених ДПНП
оцінний	<ul style="list-style-type: none"> передбачає адекватне оцінювання майбутніми лікарями і провізорами власної самоосвітньої діяльності в процесі формування ІТ-компетентності за умови вивчення зазначених ДПНП

Таблиця 6.

Рівні готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти в процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»

Рівень	Характеристика
низький	<ul style="list-style-type: none"> вміння здійснювати самоосвіту в процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення зазначених ДПНП відсутні
задовільний	<ul style="list-style-type: none"> визначає вміння і навички майбутніх фахівців самостійно вивчати зазначені ДПНП й аналізувати навчальний матеріал у процесі формування ІТ-компетентності з урахуванням найбільш значущих його моментів
середній	<ul style="list-style-type: none"> визначає вміння і навички суб'єктів освітнього процесу здійснювати пошукову самоосвітню діяльність під час формування ІТ-компетентності в межах вивчення зазначених ДПНП за допомогою основних і додаткових інформаційно-освітніх джерел
високий	<ul style="list-style-type: none"> визначає вміння і навички майбутніх лікарів і провізорів творчо здійснювати пошукову самоосвітню діяльність у процесі формування ІТ-компетентності під час вивчення зазначених ДПНП і в майбутній професійній діяльності як на підставі вже засвоєного інформаційного обсягу, так і за рахунок додаткових інформаційних джерел

Підсумовуючи, доцільно зазначити, що в процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» у майбутніх фахівців обов'язково має бути сформована готовність до самоосвіти, що забезпечить їхній професійний розвиток і вдосконалення.

Використання розробленої моделі формування готовності майбутніх лікарів і провізорів до самоосвіти та оволодіння технологіями, методами і фор-

мами її реалізації в процесі набуття ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» оптимізує їхню самоосвітню діяльність і самоосвіту.

Подальші дослідження доцільно присвятити вивченню результатів застосування цієї моделі в процесі навчання зазначених ДПНП і формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко К. Ю. Самообразование студентов как фактор готовности к организации учебного времени [Электронный ресурс] / К. Ю. Бойко // Общество и право. – 2013. – № 1 (43). – С. 278-283. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/samoobrazovanie-studentov-kak-faktor-gotovnosti-k-organizatsii-uchebnogo-vremeni>

2. Вакула А. А. Модель формирования готовности к самообразованию курсантов в военном вузе [Электронный ресурс] / А. А. Вакула, Е. Г. Плотникова // Фундаментальные исследования. – 2013. – № 10. – С. 1329-1335. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/model-formirovaniya-gotovnosti-k-samoobrazovaniyu-kursantov-v-voennom-vuze>

3. Вишневская Г. В. Подготовка студентов-заочников к самостоятельной работе при изучении иностранного языка [Электронный ресурс] / Г. В. Вишневская // Заочные электронные конференции. – Режим доступа: <http://econf.rae.ru/article/7417>

4. Дарий Е. А. Юридическая подготовка будущих работников социальной сферы в педагогическом процессе вуза [Электронный ресурс] / Е. А. Дарий // Ученые записки Российского государственного социального университета. – 2013. – № 2 (114). – Т. 2. – С. 120-124. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/yuridicheskaya-podgotovkabuduschih-rabotnikov-sotsialnoy-sfery-v-pedagogicheskom-protssesse-vuza>

5. Ефремкина И. Н. Методы развития учебно-профессиональной рефлексии студентов как компонент готовности к самообразованию [Электронный ресурс] / И. Н. Ефремкина, А. А. Королева // Научно-издательский центр "Социосфера". – Режим доступа: http://sociosphera.com/publication/conference/2016/76/m_e-tody_razvitiya_uchebnoprofessionalnoj_refleksii_studentov_kak_komponenta_gotovnosti_k_samoobrazovaniyu/

6. Жарылгапова Д. М. Теоретические основы самообразования как педагогическая проблема

[Электронный ресурс] / Д. М. Жарылгапова, О. И. Турсыматова, Ж. А. Айдарова, М. М. Дильмаханова, А. Б. Аймырзаева // X International Scientific and Practical Conference «International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education». Boston. USA. INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW. – 2016. – № 2 (12). – С. 208-216. – Режим доступа: <http://scientific-conference.com/images/PDF/2016/12/International-scientific-review-2-12.pdf>

7. Корвяков В. А. Самообразовательная деятельность студентов как педагогическая проблема [Электронный ресурс] / В. А. Корвяков // Вестник Online Оренбургского государственного университета. – Режим доступа: http://vestnik.osu.ru/2003_7/11.pdf

8. Светлова В. А. Формирование готовности личности педагога к самообразованию как научная проблема [Электронный ресурс] / В. А. Светлова // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 4. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=9929>

9. Суханов П. В. К вопросу о самообразовательной деятельности студентов в системе современного высшего профессионального образования [Электронный ресурс] / П. В. Суханов // Теория и практика общего развития. – 2012. – № 7. – С. 88-93. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-samoobrazovatelnoy-deyatelnosti-studentov-v-sisteme-sovremennogo-vysshego-professionalnogo-obrazovaniya>

10. Тургумбекова Б. Н. Теоретические основы проблемы самообразования студентов в рамках компетентностного подхода [Электронный ресурс] / Б. Н. Тургумбекова, Г. Х. Ахметова. – 2016. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/4_NIC_2016/Pedagogica/5_207356.doc.htm

REFERENCES

1. Boiko, K. Yu. (2013). Samoobrazovanie studentov kak faktor gotovnosti k organizatsii uchebnogo vremeni [Self-education of students as the factor of readiness to the organization of school time]. *Obshchestvo i pravo – Society and law*, 1 (43), 278-283. Retrieved from: <http://cyberleninka.ru/article/n/samoobrazovanie-studentov-kak-faktor-gotovnosti-k-organizatsii-uchebnogo-vremeni>

studentov-kak-faktor-gotovnosti-k-organizatsii-uchebnogo-vremeni [in Russian].

2. Vakula, A. A. (2013). Model formirovaniya gotovnosti k samoobrazovaniyu kursantov v voennom vuze [The model of formation of readiness to self-education of cadets in military high school]. *Fundamen-*

talnye issledovaniya – *Fundamental studies* 10, 1329-1335. Retrieved from <http://cyberleninka.ru/article/n/model-formirovaniya-gotovnosti-k-samoobrazovaniyu-kursantov-v-voennom-vuze> [in Russian].

3. Vishnevskaya, G. V. Podgotovka studentov-zaochnikov k samostoyatel'noi rabote pri izuchenii inostrannogo yazyka [Preparing part-time students for independent work when studying a foreign language]. *Zaochnye elektronnye konferentsii – Online conferences*. Retrieved from <http://econf.rae.ru/article/7417> [in Russian].

4. Darii, E. A. (2013). Yuridicheskaya podgotovka budushchikh rabotnikov sotsial'noi sfery v pedagogicheskom protsesse vuza [Juridical training of future social field employees in the pedagogical process of high school]. *Uchenye zapiski Rossiiskogo gosudarstvennogo sotsial'nogo universiteta*, 2 (114), 2, 120-124. Retrieved from: <http://cyberleninka.ru/article/n/yuridicheskaya-podgotovkabuduschih-rabotnikov-sotsialnoy-sfery-v-pedagogicheskom-protsesse-vuza> [in Russian].

5. Efremkina, I. N. Metody razvitiya uchebno-professional'noi refleksi studentov kak komponent gotovnosti k samoobrazovaniyu [The methods of development of teaching and professional reflection of students as the component of readiness to self-education]. *Nauchno-izdatel'skii tsentr "Sotsiosfera" – Scientific and publishing centre "Sociosphere"*. Retrieved from: <http://sociosfera.com/publication/conference/2016/76/meto-dy-razvitiya-uchebnoprofessionalnoj-refleksii-studentov-kak-komponenta-gotovnosti-k-samoobrazovaniyu/> [in Russian].

6. Zharylgapova, D. M. (2016). Teoreticheskie osnovy samoobrazovaniya kak pedagogicheskaya problema [Theoretical foundations of self-education as a pedagogical problem]. *10th International Scientific and Practical Conference «International Scientific Review of*

the Problems and Prospects of Modern Science and Education», 2 (12), 208-2016. Boston. USA. INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW. Retrieved from: <http://scientific-conference.com/images/PDF/2016/12/International-scientific-review-2-12.pdf> [in Russian].

7. Korvyakov, V. A. Samoobrazovatel'naya deyatel'nost studentov kak pedagogicheskaya problema [The self-educational activity of students as a pedagogical problem]. *Vestnik On-line Orenburgskogo gosudarstvennogo universiteta – Online bulletin of Orenburh state university*. Retrieved from: http://vestnik.osu.ru/2003_7/11.pdf [in Russian].

8. Svetlova, V. A. (2013). Formirovanie gotovnosti lichnosti pedagoga k samoobrazovaniyu kak nauchnaya problema [The formation of readiness of a teacher to self-education as a scientific problem]. *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya – Modern issues of science and education*, 4. Retrieved from: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=9929> [in Russian].

9. Sukhanov, P. V. (2012). K voprosu o samoobrazovatel'noi deyatel'nosti studentov v sisteme sovremenno vysshego professional'nogo obrazovaniya [Revisiting the issue of self-educational activity of students in the system of modern higher professional education]. *Teoriya i praktika obshchego razvitiya – Theory and practice of general development*, 7, 88-93. Retrieved from: <http://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-samoobrazovatel'noy-deyatelnosti-studentov-v-sisteme-sovremenno-vysshego-professional'nogo-obrazovaniya> [in Russian].

10. Turgumbekova, B. N. (2016). *Teoreticheskie osnovy problemy samoobrazovaniya studentov v ramkakh kompetentnostnogo podkhoda [The theoretical basis of the issue of self-education of students within the limits of the competency-based approach]*. Retrieved from: http://www.rusnauka.com/4_NIC_2016/Pedagogica/5_207356.doc.htm [in Russian].

Анна Михайловна Добровольская,
кандидат физико-математических наук,
доцент кафедры медицинской информатики,
медицинской и биологической физики,
Ивано-Франковский национальный медицинский университет,
ул. Галицкая, 2, г. Ивано-Франковск, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ У БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ И ПРОВИЗОРОВ ГОТОВНОСТИ К САМООБРАЗОВАНИЮ В ПРЕДЕЛАХ РАЗРАБОТАННОЙ МОДЕЛИ

В статье рассмотрено понятие «самообразование» в контексте его применения в процессе формирования информационно-технологической компетентности (ИТ-компетентности) будущих врачей и провизоров во время обучения дисциплинам естественнонаучной подготовки (ДЕП). Определены структурные компоненты самообразовательной деятельности будущих специалистов в процессе формирования ИТ-компетентности во время обучения ДЕП, а именно мотивационный, ориентационный, организационный, процессуальный, когнитивный, ценностно-волевой, оценочный, рефлексивный уровни. Установлено, что будущие врачи и провизоры в процессе формирования ИТ-компетентности в пределах изучения ДЕП приобретают самообразовательные умения 4-х уровней. На основании проведенного анализа учебных планов сделан вывод, что значительная часть учебных часов при изучении ДЕП отводится на самостоятельную работу будущих специалистов. Установлено, что самостоятельной работе, направленной на формирование ИТ-компетентности во время обучения ДЕП будущих врачей

и провизоров, характерны психологический, дидактический, социальный и воспитательный аспекты. Выяснено, что самостоятельную работу будущих специалистов при формирования их ИТ-компетентности во время изучения ДЕП можно рассматривать как одну из важнейших составных частей общей системы управления учебно-воспитательным процессом в медицинском или фармацевтическом ВУЗе. Сделан вывод, что готовность к самообразованию будущих врачей и провизоров в процессе формирования ИТ-компетентности при изучении ДЕП является адаптационным механизмом, который обеспечивает им подготовку для перехода к профессиональной деятельности, а также способствует их становлению в будущем как специалистов-профессионалов, которым характерна соответствующая образованность. Установлено, что на формирование готовности будущих специалистов к самообразованию в процессе приобретения ИТ-компетентности во время изучения ДЕП влияют психологический, психофизиологический и социальный факторы. Охарактеризованы мотивационный, когнитивный, организационный, деятельностный, эмоционально-волевой, документально-сопроводительный, целеполагательный, рефлексивный и оценочный компоненты готовности будущих врачей и провизоров к самообразованию в процессе изучения ДЕП и формирования ИТ-компетентности. Сделан вывод, что критерии сформированности готовности будущих специалистов к самообразованию обуславливаются мотивационным, когнитивным, деятельностным, оценочным критериями содержания и организации их самообразовательной деятельности. Разработана модель формирования готовности будущих врачей и провизоров к самообразованию в процессе приобретения ИТ-компетентности во время обучения ДЕП. Определены низкий, удовлетворительный, средний и высокий уровни готовности будущих специалистов к самообразованию в пределах разработанной модели. Сделан вывод, что использование разработанной модели формирования готовности будущих врачей и провизоров к самообразованию и овладению технологиями, методами и формами ее реализации в процессе приобретения ИТ-компетентности при изучении ДЕП оптимизирует их самообразовательную деятельность и самообразование.

Ключевые слова: аспекты, готовность к самообразованию, критерии, модель, уровни, самообразование, самостоятельная работа, структурные компоненты, факторы.

Anna Dobrovska,

*PhD (Candidate of Physical and Mathematical Sciences), associate professor,
Department of Medical Informatics, Medical and Biological Physics,*

*Ivano-Frankivsk National Medical University,
2, Halytska Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine*

PREPARING FUTURE DOCTORS AND PHARMACISTS FOR SELF-EDUCATION WITHIN THE LIMITS OF THE DEVELOPED MODEL

In the article, the concept of «self-education» in the context of its application in the process of forming information technology competence (the *IT* competence) of future doctors and pharmacists in the process of teaching natural science subjects to them has been considered. The following structural components of self-educational activity of future specialists in the process of forming *IT* competence in the process of teaching natural science subjects to them have been distinguished: motivational, orientational, organizational, procedural, cognitive, value-willed, evaluative, reflexive levels. It has been established that future doctors and pharmacists acquire self-educational skills of four levels in the process of forming *IT* competence within the limits of studying the natural science subjects. Basing on the reviewing of the curricula it has been concluded that a significant part of academic hours in the process of teaching the natural science subjects is given to independent work. The independent work is considered as one of the major components of the overall management system of the educational process at medical or pharmaceutical universities. It has been found that psychological, psycho-physiological and social factors influence the formation of readiness of the future specialists for self-education in the process of acquiring the *IT* competence. It has been concluded that the motivational, cognitive, activity, evaluative criteria of the content and organisation of self-educational activity determine the criteria of future specialists' preparedness for self-education. The model of preparing future doctors and pharmacists for self-education in the process of acquisition of the *IT* competence in the process teaching natural science subjects to them has been developed. Low, satisfactory, medium and high levels of future specialists' readiness for self-education within the limits of the developed model have been determined. It has been concluded that the use of the developed model of preparing future doctors and pharmacists for self-education and mastering technologies, methods and forms of its implementation in the process of acquiring the *IT* competence in the process of teaching natural science subjects to them improves their self-educational activity.

Keywords: aspects, readiness to self-education, criteria, model, levels, self-education, independent work, structural components, factors.

Подано до редакції 24.10.2016

Рецензент: д. пед. н., проф. Н. В. Лисенко